

ТАКА СОБІ ПРОСТА МУХА.

НОВЕЛЯ

Кнута Гамсуна.

Ми познайомили ся з собою так, що одного дня я сидів і писав, а вона відчиненим вікном влетіла до мене і стала танцювати довкола моєї голови. Очевидно притягав її до себе спирт, яким я змивав своє волосся. Кілька разів хотів я її ударити, але вона на се не зважала. Тоді вхопив я за ножиці.

Треба вам знати, що я маю ножиці до паперу; великі і гарні ножиці; я уживаю їх за протичку до люльки і за рогача до печі і забиваю ними цвяхи у стіни; у моїй виравній руці се завжди страшна зброя. Кілька разів помахав я ними у повітря і муха відлетіла.

Але за хвилинку вона вернула ся і почала знову свій танець. Я зірвав ся і присунув свій стіл ближше до дверей. Муха прилетіла за мною. Почекай, я зроблю тобі збитка, подумав я собі. І тихенько я відійшов і змив спирт зі свого волосся. Се помогло. Муха сіла собі доволі засушована на баню від лампи і не рушала ся.

Тягло ся се так добру хвилину; я працював далше і зробив справді дуже богато. Але з часом надокучило мені все бачити перед собою ту саму муху, коли я тільки підняв очи. Став я їй придивляти ся: була то собі така проста муха, середної величини, добре збудована, з сірими крилами. „Руш ся троха!“ кажу. Але вона не рушала ся.

„Забирай ся!“ сказав я і махнув за нею рукою. Тоді вона підлетіла, покружляла по комнаті і вернула ся знову на баню лямпи.

З сеї хвилі і почала ся наша справдішна знайомість. Я набрав респекту перед її витревалістю; видко, добре знала, чого хотіла; і своїм виглядом вона й зворушила мене; схилила голову на бік і дивила ся на мене заумована. Ми почули однакові почуття; вона зрозуміла, що я почав нею займатися, і поступала собі відповідно до того; щораз більшу свободу видко було в її рухах. Вже пополудни, коли я хотів вийти, перелітала вона мені до рогу перед дверми і хотіла мене здержати.

На другий день встав я рано як звичайно. Саме тоді, коли я вертав від снідання і хотів брати ся за роботу, стрітив я в дверех свою муху. Я кивнув їй головою. Вона забреніла кілька разів по цілій комнаті і сіла собі на моє крісло. Але я не просив її сідати, бо сам потребував крісла. „Забирай ся!“ кажу. Вона підлетіла кілька цалів у гору і знову сіла собі на крісло. „Коли так, то я сідаю!“ — сказав я їй і справді сів. Муха злетіла з крісла і сіла на мій папір. „Ідеш ти собі!“ кажу. Вона мовчить. Я подув на неї, вона скулила ся, але не хотіла забирати ся. „Не хочеш ти зважати на мене, то й я на тебе не буду зважати!“ кажу їй. Вона вислухала мене і подумала над тим, що я сказав, але таки постановила собі не рушити ся з місця. Тоді я вхопив за свої ножиці; вікно було відчинене — я й не подумав про се — і муха вилетіла.

Кілька годин не було її. Цілий той час я ходив і жалував, що сам її випустив. Куди вона полетіла? Хто знає, ще яка лиха пригода стріне її! Вкінці сів я собі на своє місце і мав намір почати роботу; але серце моє було повне сумного передчуття.

Надлетіла муха. Принесла з собою щось погане на задній нові. „Ти на сьмітю була, моя скотинко!“ — кажу я до неї; — „тьфу!“ Але я таки тішив ся, що вона вернула ся, і зачинив добре своє вікно. „Як ти можеш вибирати ся на такі прогульки!?“ — кажу я. А вона подивила ся на мене так, якби тішила ся, і відповіла мені тільки „ба!“ на те, чому вибрала ся на прогульку. Я ще

ніколи не бачив мухи такою веселою; від неї й я набрався веселости; сказав також „ба!“ і засьміявся сердечно. „Ха-ха! чи бачив хто коли такого дїтчика-муху!“ кажу я. „Ходи-но сюди, я поскробаю тебе троха попід бороду, ти збитошнице!“

Вечером хотїла вона знову, так як вчора, не пустити мене в двері. Але я не послухав її і ужив своєї поваги. Все те дуже гарно, що вона мене любила; але що вечера задержати мене дома — се вже не було в її силі. І я насилу перейшов попри неї. Я чув, як вона лютила ся там у середині, і кликнув до неї знадвору: „Добре тобі так; тепер ти сама бачиш, як то приходить ся самому сидіти. Бувай здорова! Тепер ти сиди собі там сама!“

Другого дня отся мала муха зі сьмітника виставила мою терпеливість на неодну пробу. Коли до мене прийшли люде, вона була задрісна і своєю нечемністю проганяла їх за двері. Коли я потім докоряв її за такі поступки і хотїв її трохи потермосити за чуприну, вона скочила стрімголов від помосту аж до стелі і сіла собі там, так що аж мені самому закрутило ся в голові. „Адже ти впадеш!“ крикнув я до неї. Але мої перестороги на ніщо не придали ся. „Коли так, то сиди-ж собі там!“ — сказав я і обернув ся до неї плечима. Тоді вона злетїла в низ. Мало того, коли я зовсім не зважав на неї, вона перетїла мені попри самий ніс і з лопотом упала на мою рукопись. Тут почала проходжувати ся собі так спокійно, якби я вже не мав ніяких ножиць дома. Треба, думаю собі, починати з нею лагідно. Так я й кажу їй приязно: „Не ходи по рукописи, бо повалєш ся чорнилом; я-ж тобі тільки добра бажаю.“ Але вона мов би не чула моїх слів. „Не казав я тобі вже раз, щоб ти не ходила по папері!“ повторив я. „Се грубий, концептовий папір, і то ще заскалиш собі ногу.“ Ніщо з того, вона мов би нічого не лякала ся. „Чи бачив хто таку упертість!“ крикнув я розлючений; „невже-ж таки сей папір не рапавий?“ Ні, для неї не був він анї троха рапавий. „Мені буде прикро,“ кажу я, „радше вже возьму иньший аркуш паперу!“ Але коли я хотїв узяти иньший аркуш, вона забрала ся.

Минали дні і тижні. Ми привикли до себе, працювали разом на різних паперах, разом тішилися і сумували. Вона була страшенно примховата, але я зносив усі її примхи терпеливо. І так наприклад дала вона мені докладно пізнати, що не любить протягу, і тому в мене вікна і двері все були зачинені. Але проте нераз приходило їй на думку, зіскочити просто зі стелі і вдарити собою об замкнені вікна, так якби хотіла їх висадити. „Коли чого тобі потрібно, то вже краще виходи дверми!“ казав я і відчиняв їй двері. Ні, вона не хотіла туди виходити. „Отже як? ідеш чи не йдеш?“ питаюся. „Раз, два, три!“ Нічого не каже. Я гримнув дверми і вони зачинилися.

Але небагом прийшлося мені жалувати свого персердя.

Одного дня муха забралася. Рано завважала хвилину, коли слуга входила у комнату, і висмикнулася дверми. Я зрозумів, що вона зробила се з пімсти, і довго ломив собі голову над тим, що мені чинити. Потім вийшов я на подвір'я і кликав її, щоби вернулася, бо не можу без неї жити. Ніщо не допомогло, нічим не міг я її приманити до себе, і мене взяла туга за нею. Я повідчиняв усе, що в моїм домі можна було відчинити, поклав свою рукопись на вікно, на вітер і слоту; нехай бачить, що я нічого не жалую, і проходиться по ній кілька схоче. Я питався у своєї господині за мухою, лляв знову на своє волосся страшенно багато спирту і принаджував її і називав її своїм найліпшим приятелем і моєю двірською мухою, аби їй підхлібитися — все надармо.

Аж ось перед полуднем на другий день вона вернулася. Але не сама, лише зі своїм коханцем з улиці. З радости, що вона вернулася, я все вибачив їй і навіть якийсь час поводився чемно з її коханцем. Але чого за багато, то за багато! Все має свою міру. Спершу вони усадовилися, перекидалися поглядами і терлися одно об друге тілом; нараз коханець кинувся на неї так, що я аж почервонівся. „Що ви робите і то при людях!“ скрикнув я і насварив їх: „Краще би сховалися куди-небудь з такими нечемностями!“

Сей докір взяла вона мені за эле, задерла голову до гори і дала мені докладно пізнати, що я очевидно заздрісний. „Я заздрісний!“ засвистав я; „заздрісний на отого-о! ні, знаєш, се вже неправда!“ Але вона задерла ще більше голову і повторила те заме. Аж тоді я встав і сказав такі слова: „З тобою я не гадаю сварити ся; се було би не по лицарськи з мого боку; але подай-но ти мені свого волоцюгу-коханця, я вже дам собі з ним раду.“ І я вхопив за ножиці.

А вони давай тепер з мене насміхати ся! Сиділи собі там з краю стола і аж трясли ся та немов говорили: „Ха-ха! чи нема в тебе ще яких більших ножиць, ще більших!“ — „Вже я вам покажу, все одно, чим небудь побю,“ відповів я. „З простим лінеалом в руці пійду на сего драбугу.“ І я замахнув ся лінеалом. Тоді вони за-сміяли ся ще більше і показали мені свою погорду зовсім виразно. „А ви що знову починаєте!“ крикнув я грізно. Але вони не зважали на мене, ся хвилинка не здавала ся їм грізною і небезпечною, вони підійшли до себе з неприличними рухами і ось-ось мали вже обняти себе. „Годі!“ крикнув я на них. Але вони таки зробили що хотіли. Перед моїми очима! Тоді вже не стало мені терпцю, я підняв лінеал і махнув ним як блискавицею. Щось я роздавив, щось розплило ся, мій добре вимірений удар поклав їх обоє трупом.

Так закінчила са та знайомість.....

Була се собі маленька, звичайна муха з сірими крилами. І не було нічого особлившого на ній. Але, доки вона жила, неодну веселу хвилю справила вона мені.

Переклав

О. М.

